

DVD-V-023-P

PRVI PRILOG: TV Banja Luka

Novinar Marinko Učur

Emisija «ŠUM»

Gost emisije general Slobodan Praljak

AUDIO 1 NA KAZETI 23

Dame i gospodo, uvaženi gledaoci, želim vam dobro večer. Moje ime je Marinko Učur i dalje sam vaš domaćin u talk-showu programu «Šum» alternativne televizije Banja Luka, svakog utorka uvečer u 21 sat. Nakon ljetne pauze kao što smo i obećali od ovog septembra ponovno u ovaj program dovodimo interesantne ličnosti, javne, ličnosti sa područja bivše Jugoslavije koje su na ovaj ili onaj način pomalo zaboravljeni i koji nisu već duže vrijeme na javnoj sceni. Gost 13-stog po redu «Šum-a» ATV-a Banja Luka je gospodin Slobodan Praljak, bivši general hrvatske vojske «Dobro večer» (obojica istovremeno) , dakle bivši general hrvatske vojske, bivši sadašnji možemo reći, redatelj, što kazališni, što filmski, i neki ga čak i zovu uspješan biznismen «Duhanski magnat iz Hercegovine» Što je od svega ovoga najbliže istini?

Pa djelomično je točno sve samo treba preciznije reći. Dakle, general je titula na koju sam ja ponosan u ovome ratu i ostajem dakle general pukovnik hrvatske vojske u miru. Nijemci to kažu *****. Ja sam još uvijek vojni obveznik. Prema tome, ta titula me slijedi sve do 65-e godine života, prema tome ta titula vrijedi. Magnat je prevelika riječ za ove prostore, tu nema nikakvih magnata ni magneta. Ali jesam dioničar tvornice duhana u Ljubuškom, jedan od njenih vlasnika. Na žalost pri postojećem zakonu to loše funkcioniра. Kazalištem se, bojim se više

da se više u našim relacijama ne ću baviti, ali sam dugo godina bio kazališni ***.

Što vam od svega najviše odgovara? Da li najviše volite da vas ovdje tokom večeri odgovara da vas tokom večeri oslovljavam sa gospodine generale ili pak kao...?

Meni je to sve svejedno. Dakle, podnijet ću sasvim mirno svaku titulu koju sam do sada u životu zaslužio. Njih ne ističem pretjerano ali ako se nabrajaju onda ih treba nabrojati onako kako su, i za svake od njih stoji moj životni stav, rad, trud i rezultati koje sam postigao.

Uvijek sa, gospodine Praljak, mislio da je Slobodan tipično srpsko ime. Međutim, upoznao sam nekoliko vrlo poznatih Slobodana iz reda hrvatskog naroda. Da li je poznatiji po vama srpski Slobodan ili svi hrvatski Slobodani zajedno?

Ja se imenom ponosim. To je dakle latinski liberan. Postoji u svim tradicijama kao ime. A ovdje kod Hrvata ima jedan problem, da su oni mnogo čega što su Srbi uzimali odmah se odricali. Kao ono, razlikujemo se. Tako je to bilo sa imenom Slobodan, sa imenom Zoran, koji se pojavljuje u planinama Petra Zoranića, dakle prvom hrvatskom romanu kao narodno ime, Zoran i Zora. Zooran. Ali čim su ga Srbi počeli upotrebljavati odmah su Hrvati rekli: «To je srpsko ime.» Ili recimo čuveni naš problem sa kavom i kafom. Pa smo uzeli tursku kahfvu, pretvorivši je u kavu, a odrekli se evropske kafe jer su u Beograd...Dakle, svih imena i svih prezimena ovdje ima, i Srba i Hrvata, prema tome, to nije nikakva odrednica. A što se tiče Slobodana Miloševića, s njim u svakom slučaju, on će svoje ime zaslužiti ili ne zaslužiti u srpskom narodu. Nije moje da komentiram, to pretjerano.

A koliko ima istine u tome da se vi navodno bolje osjećate u hrvatskoj koži u Beogradu nego u Zagrebu? I da li zaista volite recitirati neku srpsku poeziju? Čuo sam čak da u nekim beogradskim kavanama često recitirate «Santa Maria de la salute»

Tu sam «Santa Mariu de la salute» radio kao dio svog jednog seminara još kao maturant. Tako ***Kostića, koja je prekrasna pjesma. Dosta sam puta boravio u Beogradu i nešto snima i nešto radio i tako dalje. Poznavao sam cjelokupni beogradski milje. Francusku 7. Točno je da se tada jasnije, poštenije i korektnije moglo osjećati Hrvatima nego u Zagrebu. Zagreb je bio mračan. Bio je proglašen ustaškim, nacionalističkim. Drugim riječima, ono što je u meni bio nacionalnog ili nacionalističkog kako se to hoće reći, ja sam to čvršće, preciznije i jasnije mogao iskazati u Francuskoj 7, osim u mojim krugovima u Zagrebu. Dakle, ne i javno u Zagrebu. Poznajem srpsku povijest, književnost, osobe srpskog javnog života i u tom pogledu je moja pozicija uvijek bila vrlo precizna i jasna. Dakle, osim «Santa Marie dela salute» malo toga, sad već u ovih zadnjih 15 godina ne, ali srpske književnosti ili glume poznajem.

Ne čini li vam se da su se u Zagrebu pomalo urotili protiv vas? Čini mi se da vas postepeno ili pomalo ignoriraju čak i tamošnja državna televizija i uopće da li ste se uvjerali da je lakše doći do ATV-a nego do HTV-a? ATV-a ovog banjalučkog, našeg.

Ne samo ovdje. Dakle, ja sam dva puta bio na OBN-u u Sarajevu, jedan put u TV Ringu, a jedan put isto u nekakvoj emisiji, samostalno. U Zagrebu to nisam dospio. Zagrebačka televizija ostala je komunistička televizija. Kao što je i dobar dio Hrvatske, njene politike na čelu sa Stipanom Mesićem i Račanom, i tako dalje, ostao na dobrim relacijama svojih komunističkih zasada koji su mali sinovi Josipa, ne bih sada **, ali Broza dakle, jedno iz moje perspektive i svjetonazora diktatora koji je svoj antifašizam, poslije toga 50 godina prodavao kao diktaturu proletarijata, pa diktaturu Centralnog Komiteta, pa Izvršnog Komiteta. Hrvati su to platili bezbrojnim uhićenjima, zatvorima i tako dalje. ** došlo je do jedne prividne pomirbe. Odnosno pomirbe gdje smo mi mislili oprostiti ljudima ali su došli oni onda sa svojim idejama koje su ponovno nametnuli tako da ja na hrvatskoj televiziji nikada nisam uspio ni pričati o onome o čemu svi pričaju koji tamo nisu bili. Dakle, o ratu, o nekakvim

dogadajima o kojima su se pričale ogromne količine laži, bezličnosti, lažnih humanista, lažnih ...dakle jedna komunistička logika koja je zapravo se meni gadila zadnjih tridesetak, 35 godina, jer sam ja bio recimo, u Sarajevu kada je tamo dolazio Idi Amin Dada. Prije toga sam čitao u «Šternu» gledao 10 tisuća raskomadanih leševa koji su bili u hladnjači ***** koja je on jeo, pojeo svog vlastitog sina i tako dalje. A onda je to bio glavni prijatelj naše drage Jugoslavije, našeg dragog velikog vođe kojeg su Mesić, Račan i ova klika ***** oni sad idu kod braće, Gadafija,***, oni se bratime, Mesić je još nedavno slao Belina da pomogne iračkoj reprezentaciji da se plasira na....

Ali, ipak čini mi se da nemaju Hrvati toliko mnogo razloga da se žale na komuniste i komunizam, s obzirom da se komunizam toliko nije jako primio u Hrvatskoj i u hrvatskom narodu koliko se primio u Srbiji i srpskom narodu. Hrvati nisu poznati kao jugo-nostalgičari ili kao neki veliki komunisti, naravno osim časnih izuzetaka. A kod Srba je to i danas prilično prisutno.

Gledajte zbog čega. Svaki se sustav politički, ili svaki drugi u teoriji sustava formira kao netko tko ima velike koristi puno ljudi. Što više ljudi ima od postojećeg sustava više koristi to...a kako su Srbi imali *** poslove, vojsku i tako dalje, oni su puno više interesa imali da vojska jugoslavenska ostane. Puno više tih oficira je dobivalo dolje plaće i beneficije, pričam okolo gluposti pametovao o bratstvu i jedinstvu, pa su oni naravno i produžili. Da je Hrvata unutra bilo više..... svi oni koji su imali korist od Jugoslavenske narodne armije, od inozemnih poslova, od unutarnjih poslova, Službe državne bezbjednosti, i oni su i danas komunisti, i danas žale za tom Jugoslavijom, točno s razmjerom onoliko koliko su oni tamo palamudili tamo, zapravo potrošili moje pare.

Iz više je vaših javnih istupa, pa čak i ovog malo prijašnjeg ovdje kada ste spomenuli gospodina Mesića, aktualnog hrvatskog predsjednika, stekao bi se utisak da ga vi naprosto mrzite ili u najmanju ruku ne volite!?

Ne, ne...

Ima li neko objašnjenje?

Ne, ne, ne. Nemojmo riječi previše emocionalno ****. Ja sam u tom pogledu profesor sociologije i filozofije, što ...ja sam tu znanstvenik. Ono što on radi, način na koji je on počeo, proba modulirati tu državu, ponovno razvijajući neke trabunjanja o bratu Gadafiju, o bratu Sadamu Huseinu kojem on šalje Belina, o ljubavi i tako dalje, o kozama koji će spasiti požare...To je jedan poluobrazovan čovjek koji na žalost, vodi jednu katastrofalnu politiku, prljavu. Ne radi se o tome tko će sada imati više koristi. Dakle, ovdje su se dogodile stvari i ****dobro rješenje, stvari jeste precizan govor, istina, gledanje u oči, razgovor koji ne govori o nekakvim mostovima bratstva-jedinstva, prijateljstvima i tako dalje. Mi krećemo ka jednom modernom svijetu gdje ste vi vidite lijepo obučeni. Ja sam na žalost došao iz Hercegovine, vruće je pa sam mislio da je i ovdje vruće, ispričavam se dakle gledateljima...

To se nije obavezno ni malo....

Nema veze.

Odnos prema našim gostima dozvoljava ....

...Naše relacije. Naše relacije su naprosto jedno gospodsko ponašanje i govor o čemu kako najbliže ono što se 50, 40 godina tu kuljalo kao negativna energija, što se nažalost zbog nepostojanja prigušnica izbilo kao rat, kako to u najkraćem vremenu, ali to znači ne prebrzo...Veliki sustavi i kada se mijenjaju u dobrom smjeru, ne smiju se mijenjati prebrzo, jer se lome kotači. To ovi...

*****

ovi*** komunizma pa ideolozi humanizma, sve skupa jedna ružna, primitivna mala ideologija koja ima pogubne rezultate, pogubne rezultate međunacionalne, pogubne rezultate gospodarske. Ona se samo onda bavi energijom ranije Srba. Kako zadržati taj sustav i uzeti od ostalih novce. Kako se od toga osloboditi. Tako su upropaštena oba naroda. Da su se Srbi nastavili baviti onim kakvi su bili u 19. stoljeću. To bi mogla biti jedna moderna...Ali, gledajte, to nisu Srbi.

To su određene političke sheme koje se razvijaju. Na isti način se to nama razvijalo prije s Mađarima, sa Austrijancima, sa Italijanima, došle su granice. Nikakvog nacionalizma kod Hrvata više nema spram Mađara, Austrijanaca, Talijana iako smo ratovali 800 godina. 800 godina te povijesti, isključivo povijest nacionalnog bunta prema onome tko ti dođe sjeći šumu, tko ti nešto uzima, tko ti oduzima školu, tko ti oduzima jezik i tako dalje.

Kako onda sacionirati te posljedice tog rata, tog nesretnog sukoba između Srba i Hrvata i da li je moguće u nekom razumnom vremenu, rekli ste razumnom vremenu, koje je to razumno vrijeme, vas pitam kao generala, kao čovjeka koji je operativac bio u svim tim dešavanjima i netko tko ponekad nije slušao politiku i političare?

Pa u onoj mjeri kojoj... mi smo imali vojsku, recimo, nije smjelo biti paralelnih linija koliko god se događalo, naravno, u jednom potpuno neustrojenom društvu, tom jednom društvu koje se raspalo, gdje bila takozvana malte ne nulta opcija društvene organizacije, posebice u Bosni i Hercegovini koja je ***raspala u jednom građanskom ratu i tako dalje. U tom trenutku mi smo imali neku vrst slobode. Ali ona je bila uvijek povezana sa politikom. Drugim riječima, nastojali smo držati ipak organizirano društvo. Kako ići naprijed? Bez ikakvih....

*****U nekoliko rečenica mi to recite.

Jasnim istraživanjem što se dogodilo, jasnim istraživanjem uzroka tog rata, uzrok rata ovdje je komunizam. Beskrajno loš sustav koji je naravno svojim raspadom uzrokovao čitav niz ratova i Rusiji i tako dalje, odnosno raspadom Sovjetskog saveza, na svu sreću neke zemlje su izvukle brže. Mi smo imali ovdje u srpskom narodu, dakle ne srpski narod, nego politička ideja u srpskom narodu postojala je na dva plana. To je da oni nasljeđuju dobar dio Balkana, već strašnim gubitkom u balkanskim ratovima, vi znate da je tada 10 % srpskog muškog življa poginulo. Pa se onda počela stvarati ideologija da onda oni imaju pravo to naplatiti činjenicom da je zemlja njihova gdje god zadnji Srbin živi i tako dalje. To naravno, ne može odgovarati Hrvatima. To meni nije odgovaralo i

ja bih se protiv toga borio. Ja ne smatram da je to srpski narod. Ja samo kažem da te ideje koje su srpskom narodu, a dobro im je došao i komunizam jer je onda to bio centralni dio Beograda, tamo ćemo *****, a onda se lako iz te ideologije nalazi da sve što je protiv toga je šovinističko, nacionalističko, ustaško, separatističko. Onda izmišljamo logike koje zapravo kažu: «Ti si to jer hoćeš drugačije rasporediti novce. Hoćeš naprosto drugačije raspodijeliti moć. Hoću ja svoje novce za svoje dijete.» Granice, dakle su napravljene. One su precizne, i sasvim je sigurno

**** granice koje su prihvaćene kao****?

***** granice. One su državne granice. I one su trebale biti državne granice i da su one napravljene kao državne granice *** tog rata nije bilo, hrvatsko-srpski odnošaji bi se uredili za sedam, osam godina. Ovako će potrajati nešto duže, ali vas uvjeravam da će se grana ta sasvim sigurno sve više spajati, sve više će biti razumijevanja, sve više će biti poslovnih odnošaja, sve više će biti razmjesta ali će to ovisiti o tome koliko se je pojedinačnog prethodnog mišljenja zadržalo u pojedinim...

Ako sam vas dobro shvatio, **** granice su prilično pravilne granice. A onda se postavlja pitanje naročito iz ugla ovdje trećeg naroda ovdje na području BIH, zašto su se u jednom trenutku po njihovom naravno mišljenju ovdje vodili ratovi za teritorije? A zašto je jugozapadna Hercegovina u tom AVNOJ-skombu ustrojstvu nije pripala recimo Hrvatskoj? Jer je većinski naseljena Hrvatima, je li tako?

Bilo kako bilo iz naše hrvatske perspektive Srbija je, odnosno Jugoslavenska narodna armija sa njenim vojnim rukovodstvom, političkim imala ideju da kroji te granice. Za njih te granice nisu vrijedile. To je bio uzrok rata ***** Tu nema nikakve diskusije. Uzrok rata je bio što se dakle, željelo uzeti ono, čuvena linija, ** Virovitica, koja je naravno suluda i tako dalje. Ali pojedino**** pogledajte u srpskoj literaturi, u povijesti u pojedinim dijelovima je Dubrovnik hrvatski grad, to se još uvijek pojavljuje, da Gundulić nije hrvatski pjesnik, da

Ruđer Bošković nije hrvatski znanstvenik nego srpski. Tu, znate, puno je toga. Ja ne znam koliko ste vi upoznati. Stalno je to po malo izviralo iznutra.

Prilično ako govorimo o jugoslavenskoj narodnoj armiji kao vojsci međunarodno priznate države kakva je bila SFRJ. U tom slučaju ona je sebi dala...

Ona je sebi dala pravo.....legitimno pravo...

(govore istovremeno)

***republičke granice postale međudržavne granice.....

O tome ja pričam....

I neki narodi na referendumu, ne zaboravite, kad govorite o uzrocima rata ovdje, kada su neki narodi bili ****. Odnosno, iako su imali konstitutivna prava i stvarna prava koja im po tom osnovu pripadaju zahvaljujući činjenici da između ostalog i hrvatski narod glasao na referendumu 92. godine, kako je glasao? Moguće, da recimo, možemo hipotetički promatrati da možda ne bi ni bilo rata? Da je drugačije glasao? Ili da recimo ***

(govore istovremeno)

**** svojevremeno Alija Izetbegović nije tvrdio ono što je tvrdio u svojoj deklaraciji da nema suživota između Islama i ne islama, drugih društvenih sistema, da je tvrdio da će dati mir za suverenost i tako dalje. Možemo li mi govoriti u širem kontekstu o uzrocima rata ovdje na nekadašnje centralne jugoslavenske Republike BIH?

Što se Bosne i Hercegovine tiče, priča je drugačija. Da Hrvatska nije bila napadnuta nikada mi na referendumu ne bi glasovali za **** ili jedinstvenu kako oni kažu Bosnu i Hercegovinu. To se to razumije. Ja kao Hrvat nikad, nikad ne bih dao svoj glas da ta država ostane takva kakva jeste ili kakva je ona danas. O tome nema nikakve diskusije.

Ali, ste vi tim glasovima da li...legitimitet.....

(govore istovremeno)

Dali smo joj legitimitet iz činjenice da smo se bojali da bi nemogućnost, odnosno pravo, a da bi mi sasvim sigurno bili sa Srbima na istoj strani tvrdeći da tu državu treba barem dovesti u red. Međutim, napadnuti, odsječeni dakle u nekoliko dijelova zapadne Slavonije, *** Šibenikom i tako dalje, odsječeni i poklani kod Vukovara, nama je to bio izlaz da **** komisiji damo okej. Granice su granice i samo u okviru toga mi možemo tražiti. Dakle, da nije bilo agresije na Hrvatsku mi bi se u Bosni i Hercegovini sasvim sigurno ponašali drugačije. Međutim, to ne negira činjenicu, ne gube se narodna prava time što ste jedan put nešto napravili. Pazite, to nije nevinost. Suveren narod ima uvijek ista prava da živi ili ne živi na određeni način. Njegova prava nisu prema drugom narodu okrenuta, ali ono što se tiče njegove sudbine, njegova sudbina je i dio vlastite ekonomske moći, i dio normalnog razvoja i populacijskog i kako god hoćete. I školstava i jezika da ga zovete srpski jezik, da ga ja zovem hrvatski jezik **** da ga zove kako god hoće. To je meni sve svejedno. Ja sam u Hrvatskoj i govorim hrvatskim jezikom. *** hoće imati svoj ***, svoju školu, svoj zarez, a ne zapetu. Zašto zarez a ne zapeta? Molim lijepo, nije predmet razgovora.

**** ovdje laborirati ali ćemo svakako u svakom slučaju dodirnuti tih nekih bitnih stvari, koje su čini mi se moraju također promatrati u kontekstu....

(govore istovremeno)

ovdje je situacija između hrvatskog i srpskog naroda drugačija nego što je bila u **** naprosto, gore je to bila agresija, tako je mi doživljavamo, tako **** i tako smo je osjetili. Ja nisam išao ratovati u Kragujevac, u Valjevo ili...

(govore istovremeno)

*** da se i ovdje radilo o agresiji **** ne znam kako su Srbi mogli vršiti agresiju na.....

(govore istovremeno)

Da, postojala je srpska vojska, postojala je hrvatska vojska ili muslimanska vojska u to vrijeme. ....armije BIH.

Ne postoje tu dva perioda. U samom... govorimo o periodu početka, poslije to više nije bila agresija, niti se Jugoslavenska narodna armija događala u *****
Ja u tom pogledu sam vrlo jasan. Srbi imaju pravo bez obzira što su počinili zločine u Bosni i Hercegovini, o tome dakle ne Srbi, nego dijelovi srpskih postrojbi, koji su počinili zločine u Bosni i Hercegovini koji se ne mogu opravdati, koji se trebaju istražiti i koji se treba određena *** kao što se i ja kao zapovjednik Hrvatskog vijeća obrane stidim određenih stvari koje su se događale zbog apsolutno neuređenog sustava građanskog rata ****krvi*** ratne spirale i tako. To su činjenice. Ali je isto tako činjenica da ja potpuno razumijem srpski korpus koji je u jednom trenutku počeo gledati kako se Skupština Bosne i Hercegovine 91. godine prekida da bi se klanjalo. Da se ona smatra unitarističkom, da se negiraju prava naroda. Već tada počinje provoditi ono što je ***** napisao u deklaraciji. Da oni žele jedinstvenu unitarnu Bosnu i Hercegovinu. Pa onda populacijskom politikom prijeći 51 %, pa onda nametnuti islamske zakone.

Je li vi mislite da je to logičan slijed poteza na ovim prostorima?

(govore istovremeno)

To je i danas na djelu. Na žalost, to je i danas na djelu.

Ali kako, gospodine Praljak ovdje više kršćana kada bismo gledali *** tu

(govore istovremeno)

***kršćane ne dijelimo na katolike i pravoslavne.

To je što se tiče muslimanske pozicije ista stvar. To su nevjernici, tu smo mi u istom košu. Dakle, ta mala *****Marija zaniжела nevina ili nije, to su dakle neke sitne razlike u nekakvoj dogmi, koje nemaju nikakve veze. Politika muslimanskoga vodstva ostala je identična. To je jedinstvena, nikada nije bilo govora o cjelovitoj državi u kojoj dakle može... u čitavom nizu intervjua, ja sam govorio: «Mi imamo model. To je Švicarska.» tri naroda žive, sva tri se razvijaju paralelno. Imaju i svoja prava. Na zajedničku se državu prenosi najmanji mogući broj najnužnijih državnih poslova. Na vašu sreću, vi ste dobili

Republiku srpsku. A da svoj glavni grad , imate svoju državu. Hodate po njoj. **** Republika Srpska. Mi smo u tom vrlo mučnom Daytonu ostali bez našeg*** identiteta. I pri tome su se svi sjatili da u ime nekakvog humanizma i tako dalje, govore zapravo o jednoj fašistoizaciji, metanju narodu određenih rješenja koje on ne govori da su na uštrp drugog, jer fašizam, to je nacizam. Tu nema razgovora, bez obzira što tu dolazi, da ne kažem da je sve što je međunarodna zajednica donijela ovdje loše. Ali, donijeli su puno toga lošeg, prije svega nerazumijevanjem situacije. Pazite, Bosna i Hercegovina se uređuje ****kongresa. Svi su tu. ***Prvi svjetski rat zapravo počeo pucnjavom ovdje. Ne može se jedan narod dovesti u poziciju svog vlastitog izumiranja. Ako se Sarajevo bude nastavljalo logikom unitarizacije na smjeru Izetbegovićeve *** temeljnog naroda sve ono što smo godinama slušali i ono što slušamo, ovdje počinje se stvarati uzrok novog rata.

A da li po vama stvaranje trećeg identiteta kao jednog od legitimnih zahtjeva što se tiče hrvatskog naroda bilo možda korak dalje od nekog takvog mogućeg razvoja čitavog.... ?

***** ja naime ne vjerujem da Bosna i Hercegovina kao država ovakva može opstati. Ona će dobiti treći identitet ili će zapravo završiti ponovo vrlo...to se naime tiče Srba.

(govore istovremeno)

Da nešto kažem. Vi tako čini mi se da niste imali priliku sa srpske strane neke loše zaključke kada je u pitanju jedna takva legitimna ideja. Međutim, Hrvati se tu ponašaju ponekad po principu nekakvom *****? Dakle

(govore istovremeno)

....dakle biti treći identitet ili ako ne će biti, znači nema ni Republike srpske. Znači drugim riječima vi onda u tom slučaju idete na varijantu unitarne države?

Malo ćemo to definirati ovako. Da sam ja dakle u politici ja bih vrlo precizno, vrlo čvrsto tražio svugdje da će se u jednom trenutku kada, možemo mi malo i

sačekati, da ne bi ponovo prokuljale *** da ne bi, razumijemo da je rat bio grozan. Da treba situaciju umiriti. Ali narod se suverenog prava da odlučuje u kakvom će obliku države živjeti ne smije, ne može i ne odreći niti mu to smiju oduzeti. A da pri tom nije nacista, fašista ili nešto komunista, što je jedna te ista stvar. To dakle u Bosni i Hercegovini mogu samo raditi nasljednici komunizma u okviru onoga temeljnog naroda kako Muslimani sebe ***. Što se tiče odnosa Hrvata i Srba, od Bosne i Hercegovine, oni će dijeliti istu sudbinu. Ja vas uvjeravam ili barem ja tako mislim, tako moje analize pokazuju, ili ćemo mi dobiti treći identitet ili ćete vi izgubiti identitet.

(govore istovremeno)

Da sam ja hrvatski političar ja bih to otvoreno došao u Banja Luku razgovarati o tome. Smireno, bez ikakvog ***, bez ikakvih pretjeranih emocionalnih naboja, gledati kako to možemo urediti. Ali, u svakom slučaju ne bih negirao Republiku Srpsku, jer tvrdim dok postoji Republika Srpska, mogućnost dobivanja hrvatskog identiteta u Bosni i Hercegovini je veća nego kada se taj izgubi. Ali bih isto tako govorio: «Dajte nam pomozite da i mi ostvarimo ista prava koja vi imate.» Da Bošnjaci ostvare ista prava, pa ćemo se onda dogovarati o zajedničkom životu jer mi smo ovdje tri naroda: Hrvati, Srbi i Muslimani, odnosno Bošnjaci kako oni sebe nazivaju. I to je vrlo precizna činjenica koja nikome ne oduzima nešto što ne traži za sebe.

Ali čini mi se da je oštećena hrvatska politika barem ona iz Zagreba više podržava ono zvanično Sarajevo kako se u Sarajevu doživljavaju odnosi ovdje, nego što podržava vlast ili one druge...

(govore istovremeno)

predstavnike hrvatskog naroda.

Ono kako je sada hrvatska politika ...

Nešto drugačije hoću da vam kažem. Apsolutno ne govorim sinhrono kao sa vašim stavom ovdje.

Ne. To je potpuno dijametralno, suprotno. Dakle, ja sam dijametralno suprotan Stipe Mesića. Stipe Mesić i ja nismo iz identičnih ***

Moguće i zbog toga što je protiv vas svjedočio, čini mi se i u Haagu. Otišao je u haški tribunal da svjedoči protiv Slobodana Miloševića spominjući i vas.

Stipe Mesić je ***** vrijeđao *** predsjednika na način kako to rade, kako to radi ulični šrot, a ne kako to radi predsjednik države. On je umirovio generale, van prava, onoga mislim, u tom zakonu kojeg smo donijeli i tada još imali kažem, najbolju varijantu ...Vojska se smatrala građanima u uniformi. Nismo išli na militarizaciju. To su bili građani koji rade svoj posao. Stipe Mesić priča okolo i govori gluposti. Slika se. On ***, on nema veze , on nije došao ni jedan put u Hercegovinu...

Previše spominjemo Mesića, ali ...

...*** nekih drugih stvari

...govorimo...

...jednu drugu vrstu. Pazite, ja hrvatsku politiku koja se odnosi prema Istri kako se odnosi, koja se odnosi prema Slovencima i Piranskom zaljevu kako se odnosi, koja se odnosi prema Prevlaci, na kraju krajeva, jest naše, nije naše, dajte vi, mi ćemo zajedno...Koja se odnosi prema Bosni i Hercegovini, daje luku Ploče na zajedničko upravljanje koje je suvereni hrvatski teritorij, naplatite. To izdajnička Hrvatska politika...

**** iz onog vremena kada je rušio bivšu Jugoslaviju smatrati da je to njegovo legitimno pravo kao predstavnika hrvatskog naroda u bivšem predsjedništvu SFRJ. Kako se dakle izboriti za jedno legitimno pravo, da ono ne bude rušilačko ili remetilački faktor, da se skrene pažnja na eventualnu nepravdu prema nekom od naroda na ovim prostorima ovdje. Kako dakle, ponovo dobiti to pravo koje nekad sam sebi dao Stipe Mesić i kako će se recimo Hrvati ovdje izboriti za to da kažu da nisu ravnopravni kao ***?

Gledajte...

Nisu ravnopravni u...

Politika, gledajte, u jednom vremenu ima puno faktora i gospodarskih i tako dalje,. Ona se mijenja. Dolaze ekipe, neovisno o tome da se podudara u svemu tome skupa. Ja vas uvjeravam da po mojoj dubokoj procjeni veliki dio Hrvata posebice ovdje, misle kao ja. Nismo se odrekli prava na treći intetitet. Nećemo se odreći **** svim međunarodnim konvencijama, po svim međunarodnim zakonima, po svim međunarodnim odlukama nema pravo uzeti a da pri tom nema vrlo loše namjere. Koje su imperijalističke, koje su naprosto...

Ali, gdje ćete ga tražiti? Gdje je to mjesto gdje ćete vi tražiti treći intitet?

Taj se intetitet traži svugdje. U Ujedinjenim narodima, u politici, u Banja Luci, promatra se što je to zajedničko što bi za tu pojedinu političkom trenutku...što je zajednički interes Hrvata...

Banja Luka je rekla svoje, čini mi se. Ja nisam to ovdje zadužen da tumačim politiku oficijelnih predstavnika Republike Srpske, ali čini se da je Republika Srpska po onome što je javno objavljeno nema ništa protiv takve jedne legitimne ideje.

Naravno da nema. Pazite, to je logičko ponašanje. Evo sada nedavno gledam u novinama, kada se počelo govoriti da Banja Luka treba ostati centar carine, onda imate urlanje svih muslimanskih medija i ljudi kako nešto može iz Sarajeva. Dakle, Sarajevo se pretvara u jedan unitaran grad u kome ja za svaki papirić moram poslati čovjeka gore i čekati mjesecima i tako dalje. Ne mogu ja na to pristati. Mene nitko ne može prisiliti. Nema te međunarodne zajednice, nema tih faktora, nema nikoga tko me može pogledati u oči i dati mi dovoljno dobre razloge, osim da dolazi sa silom. Sa silom ... silu smo mi imali od kalaja, mi smo silu imali 150 godina i ta sila svaki put se pretvori u klanje. U koliko se odnosi ne budu uređivali, mukotrпно, svatko, razumijevajući i tuđi problem, i tuđe pravo, tuđe, dakle pravo drugog naroda, nije dakle tuđi, i njegove interese, i nacionalne i pojedinačne, i gospodarske i kulturološke, i civilizacijske, to

naravno na ovim prostorima gdje dijaloga nema, nema dijalogosa, nema traženja istine između *** nego imaju samo male zatrovane istine da se drugog...Ja potpuno razumijem poziciju srpskog naroda. U onom trenutku kada on prelazi na stranu da moju poziciju ugrožava, kažem: «Stop» ako to prelazi granicu, mi smo u ratu. Čim rat prestane ja ponovno predlažem za stolom da mi vidimo gdje su granice i što uređujemo, na koji način zajedničko. I sada, bojim se da sam *** grana koja se okreće sve više prema islamu ovdje počinje ponašati potpuno unitarno, što za mene jest nacizam. Bez prava, svatko drugačije mišljenje proglašava separatističko, nacionalističko, šovinističko, **** segregacija. Ako dakle, ja želim da postoji razred u kome profesori predaju na hrvatskom jeziku, a ne osporavam Srbima ili Muslimanima, pravo da se predaje na srpskom jeziku, da se jednadžba govori jednačina, da se...onda oni to govore segregacija. Oni govore fašizam. I tako ćemo to rješavati.

(glazba, reklame)

Da se vratim na ovaj period ratni, kada ste čini se ipak vi najinteresantniji kao general hrvatske vojske, najviše znate o tom vremenu. Slušao sam jednu polemiku između vas i jednog generala muslimanske armije, tadašnje muslimanske armije, koja je sebe zvala armija Sefera Halilovića, koji je uporno insistirao na tome da vi priznate prisustvo hrvatskih trupa u zapadnoj Hercegovini u vrijeme tog građanskog rata. Sami ste ga nazvali građanskim ratom a ja sam upravo htio da vas pitam za tu dilemu. Da li je, ima li tu dileme? Je li je bio građanski rat, rat ili je bila agresija...

*** tog rata bila je agresija vojske. Poslije onih događaja koje su se dogodili u Sarajevu i tako dalje, dalji nastavak tog rata je građanski rat u Bosni i Hercegovini. To znate, postoje dva odijeljena dijela. Što se tiče Sefera Halilovića to je bila emisija u kojoj je naravno, da budem ovako malo prepotentan, sugovornici jesu, on je bio zapovjednik onoga što oni zovu armija Bosne i Hercegovine, ja sam bio zapovjednik Hrvatskog vijeća obrane, u jednom dijelu, naravno. Međutim, pazite, on kapetan Jugoslavenske narodne

armije, ja to ipak sam nešto malo više, to su neravnopravne... taj rat izjednačio kao što je samoupravljanje jednako pravne osjećaje, prava pred pravom, svi smo bili jednaki u znanju, Sefer i ja, *** nismo jednaki u znanju, promišljanju, raščlambi situacije i tako dalje. On je naravno pokušao pokazati da i je legitiman bio on. Da su jedino legitimni bili oni. Iako je on bio u muslimanskoj, gdje nije bilo ni jednog Srbina ni Hrvata, ni za lijev. To je bila... On je tvrdio da je bilo mnogo ...

(govore istovremeno)

*** liga koju je on osnivač je bila čista muslimanska organizacija, sa vrlo preciznim činjenicama, fotografija. Na kraju krajeva, svi mi imamo te papire i o tome nema diskusije. On je proglašavao dok sam ja zapravo... dezerter ja sam mu predložio da me netko uhapsi kada ja *** da vidim tu njegovu snagu i to njegovo ***. Ako sam ja dakle dezerter i suprotstavljao sam se njemu. I očekujem logično hapšenje. To su male bedastoće, male svinjarije i tako dalje. On je bio jedan od sudionika u strani. I pri tome je vodio jednu groznu ofanzivu koja je trajala mjesecima, koja se zvala *****93 ***koji su počinili velike zločine u gradu****i tako dalje. Pod njegovim zapovjedništvom i to ne na crti gdje smo... mi smo imali **** i tako dalje, nešto u Stupnom Dolu. Na crti. U borbi. Oni su tu bili teritorija, ubijali. Ali sa željom da dođe do mora. I on negdje tamo kaže. Ali gledajte ako ste dobro pogledali emisiju on kaže: «A, Muslimani u Hrvatskoj!» On i danas u svojoj glavi misli da je Bosna i Hercegovina muslimanska država. A mi smo tu suvišak. Vi ćete prema Beogradu a mi ćemo *****

Bojim se da je takav imidž Bosne u inozemstvu *** tako da ponekad imate problema da neke inače dobronamjerne ljude čak iz nekih islamskih zemalja koje sam imao priliku nedavno posjetiti da ih razuvjerite da u Bosni nije dominantno stanovništvo muslimansko, islamsko. Nego da su ovdje kršćani većinski narod.

Gospodine Marinko, ja sam vrlo skeptičan na pojmove dobronamjieran, onda onako kritika iskrena i tako dalje. Ja vam to ne razumijem. Ja razumijem ljude koji nešto znaju ili ne znaju. Vi ste odgovorni za svoje znanje. Sve drugo je vaše blebetanje. Ljudi blebeću. Pa i po inozemstvu blebeću. To je inače jedan, kada razmatrate opće od kuda dolazi toliko zlo, vi ćete doći do jednog zaključka da ljudi blebeću o stvarima o kojima ne znaju. Neki su dobronamjerni, neki su zlonamjerni, a meni to ništa ne znači. To je ...Ova država je sastavljena od tri naroda. I čak i veličina nema nikakvog utjecaja. Ja želim zaštititi čak i pravo da kroz 20 godina ne izgubim drugačijom populacijskom politikom teritorija koje sada nastanjuje moj narod. Kao što se Srbima dogodilo sa Kosovom. 45. godine bilo vas je 35, 40 % . 30 godina poslije toga više nikakvog problema nema, probudite se i imate populaciju koja je 90 % naselila određeni teritorij i prošla još 50, 60, 100 kilometara južnoj Srbiji ako odbijemo Kosovo. Sve to je predmet razgovora i razmišljanja. Ja ne želim razgovarati ako netko ima zapreke o čemu se smije razmišljati. O čemu se smije govoriti. Sve je to problem. Zašto **** ako hoće biti humanisti, recimo da ujedini sa Indijom, kao Švicarska. Pa neka se ujedine pa neka žive zajedno.

*** civilizacijski tko zna kako *** te barijere, ovaj...

Pazite, nitko se nije proglasio useljeničkom zemljom. Ni Njemačka, ni ... Prema tome, ni ja nisam useljenička zemlja. Ja želim naprosto živjeti na tom teritoriju, takav kakav jest. Patiti se sa svojim budalama, sa svojim zločincima, sa svojim lopužama, sa svojim psima. Naprosto je to sudbina koja onda traje pa se onda to.... u demokratskom okruženju sa pravom na razgovor i neospornim pravima i narodnim i građanskim. Ovo može biti građanska država. Da štiti sva ona načela građana koje imaju ali mora zaštititi nacionalni interes.

Navodno ste vi, gospodine Praljak i još nekolicina Hrvata simbol etničke podijeljenosti grada Mostara. Zato, tamo vas čak optužuju i za rušenje Starog mosta. Ja ne ću namjerno da forsiram ovu temu s obzirom da ste mnogo puta tako nešto demantirali i demantirali ste bilo kakvu vezu s tim.

Ja dozvoljavam dakle, da vi ne morate ček ni da opširno govorite o svemu ovome. Ali vas podsjećam na činjenicu da je ovih dana ponovo prespojena Neretva, odnosno ponovo je premošćena Neretva. I da je taj Stari most izgrađen ponovo, kako je to netko rekao: «Stariji i ljepši nego što je nekad bio.» Ono što vas želim pitati u ovom trenutku je da li znate da su ga u 16. vijeku gradili Turci, isto kao u ovom 21.-om vijeku? Ima li tu nekakve simbolike?

Pa djelomično ima, djelomično nema. Dakle...

Od nekih mostarskih Hrvata sam čuo to da ima, pa zato vas pitam. Vi ste ipak...

(govore istovremeno)

Ja nisam čovjek koji se pravda. Mene su tada pitali. Ja sam tada rekao: «Ne. Ali bih za prst svoga vojnika srušio tri stara mosta.» To je bila moja rečenica. Dakle, nemam ja potrebe to demantirati. Prije svega, to je bio vojni objekt, čak u pravnom smislu riječi on je se mogao srušiti. Ali to sve skupa zaboravimo. To je činjenica slijedeća. To sam ja neki dan isto jednoj njemačkoj ekipi ***** koja je radila o Starom mostu, pa sam isto ... danima su me pitali, ispitivali, zapravo razgovarali. Ja sam donio jednu od stvari koja je dominirala u Mostaru. To je pravoslavna crkva. Pravoslavna crkva je bila gore na lijevoj obali na brdu. Ogromna, velika pravoslavna crkva. U ratu se laže. Od rata se, naime, sada se pokušava zašto se u Bosni i Hercegovini najviše laže. Jer se o tome kako izgleda prošlost naplaćuje budućnost. Ako se u prošlosti dakle, zauzme pozicija tko je bio pravedan, tko je bio kriv, onda se to pretvara u monetu. Dakle, tko će onda raspolagati moći? Tko će dobiti ministarstva? Tko će dobiti novce? No, sav novac koji je došao da se naprave svi oni mostovi, koji su dolje bili porušeni. Ima ih desetak. Nije došao novac da se napravi pravoslavna crkva. Napravljene su džamije a nije napravljena pravoslavna crkva. Jer se eto tamo smatra da se pravoslavna crkva može srušiti ali se ne smije napraviti. Taj most su tada gradili u tom stoljeću kada je građen, Hrvati, majstori, Dalmatinci. Oni koji su ga

klesali su bili majstori Dalmatinci. Sada opet ima tamo Hrvata koji nadgledaju, inženjera, i to opet obavlja Hrvatska. Novac je došao, ali oni....

Neki ipak likuju i kažu: «Praljak bez obzira da li došao na otvorenje mosta ili ne došao, on to ipak je dočeka u najmanju ruku da se ponovno premosti Neretva» i da će pod pričama tih optimista Mostar biti to što je nekad bio, što je uvijek bio. Ono što sam ja doživio i vidio i što se svakodnevno može potvrditi jeste da i dalje postoje barijere, da i dalje je ...Neretva je granica između, čini mi se naroda, između svjetova i bojim se da ...vi me razuvjerite da nije tako ali...

Nema što.....

(govore istovremeno)

Bošnjaci očekuju da se Hrvati izvine za rušenje mosta, dok čini mi se da Hrvati očekuju da se podigne barijera duž Neretve. Tako da to budu visinska podjela na***

Ne, gledajte ovako. Ni jedno. Mi se ispričati nikome ne ćemo. Prije svega HVO nije srušio Stari most. Stari most su ... malo je prekratka emisija da vam ja sada postavim čitav niz pitanja. Ali, rušenje Starog mosta snimale su tri kamere. Jedna od tih je bila od jednog Škota koji se tamo motao. To je se srušilo. Pazite, Stari most se može srušiti sa tri granate za jednu minutu. Rušenje sa dva borbena kompleta osamdeset i nešto granata je, 24 sata tamo pucalo. To je bilo rađeno za sliku.

A pri tome su kamere bile uključene?

Samo zato da se još više natovari naravno Hrvatima, da Hrvati još jednom pokažu loše u smislu da se od toga, poslije toga može uzeti **** Kada su ... cijelo vrijeme, kada je taj grad bio podijeljen, oni su htjeli jedinstven grad. Kada smo mi rekli: «Okej, idemo napraviti zajednički grad.» Oni ne će. Zašto? Mi smo jači. To je naš grad. Tamo smo dominantniji, i ono što je još gore, bolje radimo. Bolje radimo, kvalitetnije radimo. Moćniji smo. I postoji bojazan da će dakle, ako administrativno ne uredimo što je kome i tako dalje da ćemo mi to

pokupovati. Most ne može biti simbol ničega. To je samo još...Lijep je most. Budimo pošteni. Građevina je lijepa, kao što ima puno lijepih stvari ...Ali o tome da će on biti simbol nečega, to su mala evropska ___ koja dolaze ovdje pa onda pišu male **** gradimo simbole i tako dalje. Ne.

Ali što u žargonu znači...

Oni će ponovo...

Istočni i zapadni Mostar?

Oni su ponovo kod otvorenja mosta, odnosno kada su zadnji put polagali kamen temeljac ovoga što su otvorili, zaklali ovcu dolje. Obredno su zaklali ovcu. Na žalost, recimo hrvatsko javno mnijenje o tome ništa ne zna. A vidim da ne zna ni ovdje nitko. To nije to emitirao kako zapravo taj most nema nikakvog simbola bratstva i nikakvog ljudskog simbola, bratstva _____. Jer se kolje ovca. To su islamski obredi. Potpuno nerazumljivi. Tamo je bilo gomilu tih međunarodnih faktora. Na žalost, polako istina u Bosni i Hercegovini u zadnjih šest, sedam mjeseci počinje se shvaćati da je to bilo leglo mudžahedina a da je odavde bilo gomilu i da se pojavljuje želja da se tu napravi jedna vrsta muslimanske države, muslimanske enklave koja ...Bože sačuvaj da su svi takvi. Ja ne govorim globalno. Ja govorim o pojavnostima unutar muslimanskog rukovodstva. Posebice mi se u tom pogledu čini bočna figura među Muslimanima Haris Silajđić koji rukovodi čitavim nizom crnih stvari upravo ovih stvari s *** malom i tako dalje.

(govore istovremeno)

****navodno projekt ****

Ma nije to navodno. To, pazite, da Malezija gradi autoputove kroz Bosnu i Hercegovinu i to zovemo naš put, a da pri tome nema ni jednog Hrvata i Srbina, u bilo kojem, a tamo dva mala dripca od 30 godina na jedan put imaju 300 milijuna dolara za početak. To su priče za malu djecu. Ali mislim da su te priče za malu djecu počeli prokuživati i ovi koji se bave normalnim analizama. Na zapadu. Dakle...

Ali, gospodine Praljak, vi ste spomenuli malo prije mudžahedine pa ste mi dali ideju za jedno novo pitanje. Vi ste bili komandant HVO-a u vrijeme kada se dolinom Neretve prolazile između ostalog, pored konvoja naoružanja za muslimansku vojsku i prolazili su i mudžahedini koji se kasnije većinom bore protiv Srba i srpskih jedinica.

5000 ih je tako ušlo...

*** propustili do današnjeg dana imamo problema zbog toga ovdje.

Srbi su tada pred televizijskim kamerama radile stvari koje su nedopustive. Način vođenja tog rata sa srpske strane bio je nedopustiv. Neciviliziran. I još su se slikali.

Da vas podsjetim, televizijske kamere u to vrijeme zabilježile glave, odsječene glave dvojice srpskih vojnika na ratištu oko Teslića.

O tome nema govora. Ako govorimo o neciviliziranosti, o tome da je na sve tri strane...Govorimo o globalu, dakle način na koji se to počelo događati, završilo je sa Srebrenicom, ne može se...To ne negira srpskom narodu pravo da ima republiku. Da se mi razumijemo. Ali činjenice moraju biti potvrđene. Iz tog je razloga Međunarodna zajednica doživjela Muslimane kao apsolutno nenaoružane, jadne, slabe, poklane...Sarajevo u okruženju, sa brda se tuče kao govno sa oprostjenjem, digne _____ a dolje po stanovima. To prvo ne stoji ni moralno, ni načelno, a drugo to javno mnijenje sa zapada ne može progutati. Ono je prisililo svoje vlade da one optiku tog rata počnu promatrati isključivi iz muslimanske perspektive. Dakle, kao ugroženih, kao u dobrom dijelu i jesu bili u tom pogledu kako se prema Sarajevu tretiralo, kako se vodio dio tog rata. Pokušaj moj zaustavljanja konvoja sa mudžahedinima, sa 40 automobila, svaki vrijedi 700 – 800 maraka ovih malih *** u svakom ima tri, četiri čovjeka. Mi smo znali tko prolazi. Ali oni su imali osobne iskaznice Crvenog križa, Crvenog polumjeseca ili kako se to već zove. Kod prvog zaustavljanja pola Evrope je viknulo da smo fašisti, da ustaše zaustavljaju i tako dalje. To se moralo propustiti. Iako smo mi znali. Pazite, poklali su i nas u Bugojnu. Krvavo su to

poslije toga... Ima 5000 hrvatskih vojnika na teritoriju Bosne i Hercegovine. Nikad nije bilo više od 700. Nikad. Osim onih koji su rođeni kao i ja. Koji su došli sa punim uvjerenjem u pravo da obrane. Ja sigurno ne bih išao na Drinu. Ne bih išao u Nevesinje, Trebinje. Ali, ni u Čapljinu se ne može tako lako ući da se mene ne pita.

Ali sve do današnjeg dana traje loš imidž prije svega federacije BIH u kojoj su sastavnica njena Hrvati, zbog prisustva kojekakvih terorističkih grupa ili bolje reći ostataka terorističkih grupa koje su bili, vidjeli ste sami bili više puta zanimljivi i nekim međunarodnim, odnosno američkim zvaničnicima koji su tražili od ovdašnjih vlasti da se distanciraju od tih ljudi. A kažem, vi ste ih svojevremeno...

(govore istovremen)

***dobili. Mi smo po tom planu radili relativno korektno i kvalitetno. I 90 % onih koji se sada pojavljuju po svijetu, kao oni koji pale bombe, 90 % su bili na teritoriju Bosne i Hercegovine. I to je ono što bitno mijenja optiku Federacije odnosno muslimanskog dijela ovdje. Sve su to bili naprosto islamski fanatici koji ništa drugo nemaju u glavi nego kuran sveti. Sve što nije vjernik po njihovom smislu riječi je dakle prijezira vrijedno i treba ga zapravo po tom zakonu i zatući. To naravno će se pokazivati ovdje kao što se pokazivalo u Alžiru preko ovih kulturnih muslimanskih dijelova. Oni su ... jedan Alžir koji je bio francuski građanski, pomalo uredan u 20 godina svog djelovanja učinili fanatično muslimanskim, zločinačkim. Međutim to svijet sve pomalo shvaća da taj problem nije tako lako rješiv i da se ispod tih civilizacijskih foskula često kriju vrlo ružne nakane.

(glazba, reklame)

**** **gospodin Praljak da u ovoj emisiji zbog kratkoće ne će biti dovoljno vremena da nešto progovorimo i o vašoj filmskoj karijeri. Karijeri filmskog redatelja. Podsjetite nas samo kratko na jedan film koji ste uradili, odnosno**

koji je tako kažimo, malo više skrenuo pažnju na sebe. Kako se zvao taj film? I kada je urađen?

Ja sam radio jedan film. To je bio «Povratak Katarine Kožul» 87. je završen. Prije toga sam radio dosta na televiziji, recimo. U Sarajevu sa Sidranom njegov prvi, zapravo skupa smo radili scenarij i režirao sam. Pa par televizijskih filmova. Nisam ja bio baš omiljen. Teško sam ja dolazio do...Ja sam morao napisati desetak scenarija. Međutim, ovako nezgodan kakav jesam, antikomunistički raspoložen, vrlo čvrst u mojim uvjerenjima, otvoren za ....

Vi ste se pojavili u vrijeme pada komunizma i njegovog unutrašnjeg...

Ne, ja sam ...

*** ste se pojavili. 88.?

Ne, ne. Ja sam akademiju završio 72. godine. 73., 74. ja sam jedno vrijeme živio vani pa sam se onda probao tu... poslije 71. to je bilo vrlo mračan period za moje društvo, za one ljude s kojima sam se ja družio i eto dobar dio njih je bilo u zatvoru, proganjano, šišan poslije toga na nulu, kada bi Tito dolazio...

Jeste vi bili u migraciji, što ste ono vrijeme...?

(govore istovremeno)

Ne. Ne, ona koja je bila samo vani...Emigracija*** tada bila oni koji se ne smiju vratiti u Jugoslaviju. Ja sam se smio vratiti u Jugoslaviju, ali nisam bio ... Bio sam naprosto antikomunist. Ja sam taj sistem doživljavao kao čisti fašizam. To je za mene jednako. Hitler, Staljin, Musolini, Tito. To je za mene jednako, bez obzira što ljudi koji su onda izjednačeni stavljeni na političku pozornicu u svom samoupravljanju i tako dalje. Pa su onda čistačice određivale kakve će se kamere kupovati unutra. To je za mene sistem koji ne vrijedi. Protiv tog sistema sam se ja htio da on padne a da u okviru...Pad tog sustava, jer se onda tvrdilo da će svakom pojedincu i svakom narodu na tom teritoriju biti bolje jer će se početi baviti ozbiljnim stvarima. Naprosto će početi netko raditi. Dobru televiziju, vi ste privatna kuća. Ja vjerujem u privatno vlasništvo. Ja vjerujem da vi želite zaraditi, da želite napraviti dobru emisiju. To su one stvari koje ja razumijem.

Odlično. Onda se krećemo u pravom pravcu. Našim gledaocima, vi ste onom manjem dijelu poznati kao da parafraziram jedan napis u novinama, kao duhanski magnat. Navodno ste vlasnik ili suvlasnik nekoliko tvornica duhana. Možda je...

Nema, nema. Ima jedna. Ja za nekakve strojeve Tvornice duhana Zagreb počeo pa se to vrtjelo. Ono što je zanimljivo, što ćemo vjerojatno na jesen napraviti jedne *** jesen. Bosna i Hercegovina je jedna jedina zemlja na kugli zemaljskoj od 187 zemalja, gdje su uvozne cigarete opterećene davanjima prema državi manje nego domaćim cigaretama. I to tržište je umrlo. Umrkla je vaša tvornica duhana u Banja Luci koja zapravo ne radi i ne funkcionira, jedva ...svi pokušaji, ja sam s njima u vezi. Mostar je mrtav. Sarajevo nešto održava. To odgovara *****, *****, najviše odgovara Rovinju jer je on tu najmoćniji. Rovinj uveze cigarete i plati 4 % carine, ja na sve dijelove plaćam 13 % carine. A *** su jednake.

Ali ono što mene interesira u cijelom ovom duhanskom biznisu je kako vi uopće plivate u toj oblasti s obzirom da je čini mi se duhan, duhanski biznis pomalo, sve više je u svjetskim razmjerima, postao industrijska grana na koju se dugoročno ne računa, sve je manje pušača i ovima posljednjima su dani odbrojani. Ovo nemojte pogrešno shvatiti. Ja sam primijetio da vi pušite one **** cigare, je l. Ali se nadam da je sve više ljudi koji ovako misle i da je sve manje pušača na ovim prostorima.

Nije istina, nije.

Zabranjeno je reklamirati se duhanu je zabranjeno. *** paziti na neke stvari koje do jučer se podrazumijevalo...

Tri stvari su došle iz Amerike.*****. Tri stvari su došle kada je otkrivena Amerika. Došao je sifilis, duhan i krumpir. Sifilis se proširio po cijelom svijetu za 110 godina,

Ali izlječiv je... ***poguban.

Duhan za 180 godina, a krumpir za 400 godina. Drugim riječima, postoji ***** vrijednosti. Dakle, najvažnije je ono što u čemu sifilis nalazi. Onda dolazi pušenje pa tek onda nekakva hrana, iako je krumpir zapravo rješavao gladi čitave narode. Statistike pokazuju da se i u Americi broj pušača cigareta malo smanjuje. A kod svih, malo smanjuje...Norvežani, Švedani i tako dalje puše isto kao što puše..

Da, ali ne na javnim mjestima apsolutno svagdje .... Zabranjeno pušenje.

*** Na javnim mjestima ne možemo ni spavati sa ženama, pa spavamo sa ženama.

Ovo je ipak...

Statistike pokazuju da to...gledajte, kada bi to mogao, ja svakako nisam čovjek koji bi zagovarao pušenje jer ono šteti zdravlju.

Apsolutno, nije ...Ne bismo vam to dozvolili ovdje....plate...

(govore istovremeno)

Bojim se...Nisam ja ovdje zagovornik **** zato što ja imam tvornicu. Ja samo analiziram situaciju i bojim se da ono što ljudima odgovara, kao što je alkohol, kao što su cigarete, kao što su i druge opacine, ne će iz ovakvog svijeta kakav je napravljen, tako lako iskorijeniti.

A što znate gospodine Praljak, o ilegalnoj trgovini duhanom na ovim prostorima i imali u toj priči, o ilegalnoj trgovini duhana, barem ono što vi znate, igdje Mila Đukanovića, ima li Safeta Oručevića i nekih ljudi koji se spominju u kontekstu ilegalne trgovine duhanom. Ovaj posljednji Oručević se spominje u kontekstu ilegalne trgovine oružjem.

Špekulacijama se ne bavim. Ne bih je ja bavio time što je radio Mile Đukanović jer ja nisam istražni organ i tako dalje. Osim onoga što se može, kao recimo kod Silajidića vidjeti sa rasporedom njegovih ljudi i političkih poteza. To je dakle analiza onoga što on prezentira.

Mislim na onu činjenicu da je u *** tvornici duhana pronađeno skladište oružja.

Ono što je bitno za to oružje to je slijedeća stvar. Ono što nas interesira. Da je oružje pronađeno nitko nije kriv. Da je pronađeno drugo skladište oružja, nitko nije kriv. Da je eksplodirala bomba u Mostaru, Haris Silajđić je dva sata iza toga optužio hrvatski narod, hrvatsko rukovodstvo da je podmetnulo bombu. Pa kada su pronašli da su to napravili mudžahedini ispričao se nije niti je tko snosio. U zadnjih pet, šest mjeseci imamo po 140 eksplozija u Bosni i Hercegovini, od toga je tri puta, 10 puta napadnuta katedrala, časne sestre, ubijeni su ljudi kod Konjica. To ukazuje na sustav. To nije više sustav pojedinačnog nego je to takav broj koji pokazuje da sustav razmišljanja u Bosni i Hercegovini se kreće prema isključivosti muslimanskoga naroda gdje osjećaju da je hrvatski narod u onim dijelovima, kojeg oni smatraju svojim, a smatraju sve svojim, suvišan i da treba krenuti prema Hrvatskoj. Sarajevo je očišćeno etnički. I nema Međunarodne zajednice ***** nema Boga kome ja to ne ću reći, to su činjenice i faktografija. O njima razgovaramo. To je etnički očišćen grad. U njemu biti Hrvat danas je vrlo teško. Naravno da ima ljudi i na onoj strani koji to ne doživljavaju tako. A ja govorim o političkim činjenicama. To možemo govoriti o Safetu Oručeviću i o tome. Da su Hrvati samo dio toga napravili mi bi bili najgori narod na svijetu. Ovdje, dakle, Muslimani sada naplaćuju nešto što su bili napravljeni kao žrtve u ratu.

Na žalost, gospodin Praljak, polako ističe vrijeme predviđeno za ovu emisiju i za ovaj razgovor. Ono što sam ...

**** šverca, šverca ima strahovito puno.

Ima i mislim da će ga biti i u buduće. I da je to još uvijek interesantna ...

... šverca ima strahovito, ali probajte vidjeti iz novinskih tekstova kada uhvate koga, čije cigarete hvata.

Htio sam vas...pa mi se ne ćemo baviti time, to ćemo ostaviti istražnim organima, a mi ćemo vas za kraj ove emisije pitati da li je gospodin Praljak čuo za prezime Baljak?

Baljak?

Da. Aleksandar Baljak, poznati srpski satiričar. I zato sam htio da ovaj razgovor završimo sa dva citata, odnosno sa dva njegova aforizma koji će na neki način dati ukupan pečat ovoj emisiji. Oni glase ovako: «Srbi i Hrvati su morali da se razidu. Jer dva dobra ne idu zajedno.»

Drugi je?

A drugi je: «Što vrijedi što je demokracija pred vratima kada mi nismo kod kuće.»

To je čuveno pitanje kada su Englezi rekli da treba donijeti sustav u Srbiji kao u Engleskoj. A onda ih je baš pitao: «Pa dobro ljudi, bre, je li sve u redu? Ali gdje su tu Englezi?»

Upravo to je ...To je dakle ova priča iz ove humoreske, zbirke u stvari aforizama Aleksandra Baljka. Njega treba ... smo spomenuli zato što je poznati humorista i to ime nam se dosta ovako rimuje sa vašim, odnosno njegovo prezime se rimuje sa vašim.

Hrvati imaju u sebi dosta, kako su dugo bili **** države, njima je **** jedan broj Hrvata koji osjećaju kmetski mentalitet još, oni su još malo slabi, pa krivi...uvijek nešto moraju biti krivi kada nisu krivi...Kod Srba ima malo više bahatosti. Pa kako ćemo mi postojati sve jasniji da smo na svome a Srbi će shvaćati da imaju svoju dobru, kvalitetnu, lijepu državu, svoju dobru civilizaciju, svoje pjesnike i tako dalje, ja sam uvjeren da će vremenom to sve skupa i to ne u tako dalekoj prošlosti, biti sasvim sigurno prijateljski narodi i dobri susjedi. Sa svim onim što im omogućuje jezik koji razumiju, bez obzira što ja svoj uvijek zvati hrvatski a vi svoj srpski.

Gospodine Praljak, hvala vam lijepo što ste bili gost tolk-programa «Šum» alternativne televizije Banja Luka.

Hvala vama, gospodine Marinko.

DRUGI PRILOG: TV banja Luka

Novinar Marinko Učur

Emisija «ŠUM»

Gost emisije Branko Miljuš

Prekinuta emisija

KRAJ KAZETE